

La llengua a l'abast

Gat com una sopa

Text: **Josep A. Calvo**
pepcalvo@hotmail.com

Fa uns anys vaig proposar a l'amic Biel Massot i Muntaner (amb qui vaig fer Pòrtula -Informatiu de Marratxí- durant més de 15 anys) fer llistes d'expressions populars. Però la idea no era exactament fer buidatges de diccionaris ni una recerca en textos populars, sinó més aviat arreplegar, sense pensar-ho gaire, totes aquelles expressions que girassin entorn d'un tema determinat. No es tractava de fer cap treball exhaustiu d'investigació, sinó d'una pluja d'expressions a manera de joc per veure què ens sortia. L'embriaguesa fou un dels primers temes que aparegueren en el joc d'expressions espontànies. La primera que ens vengué al cap fou: "anar gat com una sopa!"

Abans, però, seria interessant

parlar del mot "gat". Teniu en compte que gat és la forma clàssica per designar l'animal que a Mallorca i Menorca actualment coneixem amb la forma "moix". Tot i que gat era d'ús habitual en aquestes illes, el significat d'animal ha quedat, progressivament, arraconat. Actualment hem de considerar gat i moix com a sinònims, tot i que a les Balears s'ha generalitzat la forma moix a Mallorca i Menorca, però sense perdre de vista que a Eivissa la forma corrent és gat. Gat va adquirir, entre d'altres significats, el sentit d'embriaguesa. Actualment és corrent a les Balears i també al Principat l'ús d'expressions amb la forma gat per referir-se a l'estat d'embriaguesa. I com és normal, també s'ha format el verb: engatar.

I tornant a la idea inicial de l'article, volia presentar-vos algunes de les expressions que anotarem sense acudir a cap font, només amb allò que rajava de la parla quotidiana o que havíem sentit de manera normal al nostre entorn més immediat. Amb el verb "agafar" ens sorti-

ren expressions de l'estil: agafar una (bona) merda o una merda com un piano, agafar-la (ben) bona o superior, agafar una (bona) moixa o una (bona) gatera, un (bon) pet, una (bona) sòl·lera, agafar una melopea; amb el verb "aguantar": aquest (a) ja no s'aguanta, no s'aguanta dret (a); amb el verb anar vàrem escriure anar (ben) begut, anar (totalment) trompa, ben trompa, trompa perdut, anar (ben) servit, anar (ben) cego (perdut), anar (ben) gat; anar gat perdut; anar gat com una sopa, anar (ben) mamat, anar passat, anar passat de rosca, anar (ben) col·locat, col·locadíssim, anar ben ple de suc; amb el verb dur: dur un (bon) piano, una (bona) moixa, un (bon) cego, dur una (bona) merda, dur un (bon) pedal, dur una merda com un piano, quin piano (que duu)! quina merda (que duu)!; amb el verb passejar: passejar una bona tallada, passejar una bona merda, passejar un bon gat, passejar una bona moixa; amb el verb ser (o esser): esser una bóta ambulat, esser una esponja; amb el verb veure: no

veure-hi de cap bolla, veure-hi doble, no veure-hi de cap ull. Com heu vist, tant gat com moix (moixa) han aparegut per expressar la idea d'embriaguesa, però també s'ha comparat una gatera forta amb un piano, cosa que té la seva gràcia. En moltes expressions s'hi afegeixen els adjectius "bon o bona" per reforçar-les. De vegades també s'hi ha afegit el "ben" que és la forma que revesteix l'adverbi bé quan precedeix un element que vol intensificar l'expressió. He consignat entre parèntesis aquests elements quan són usats indistintament. També aparegueren espontàniament expressions amb quin o quina més un altre element. D'aquesta manera anotarem: quin pedal!, quin moix o quina moixa!, quina merda!, quina sòl·lera!, quin cego! quin pet!, quin gat!, quina gatera!, quina guàtlera!...

Amb aquest escrit volia reflexionar sobre la capacitat expressiva que encara tenim a Mallorca per referir-nos a un tema concret, en aquest cas, a l'estat d'embriaguesa. Pel que fa a la forma

"borratxo", no n'anotarem cap. Sí, després pensarem que hi ha gent que diu "borratxo", però es veu que el nostre subconscient no havia fet aflorar cap expressió amb borratxo/a, tal volta pel caràcter castellanitzant del mot. En aquell moment vàrem consultar l'Alcover-Moll i comprovarem que el diccionari recull borratxo com a pertorbat per la beguda alcohòlica. I també ens fixarem amb el refrany mallorquí "tenir sa bota plena i sa dona borratxa, no pot ser" que es refereix a aquells que volen gaudir de tots els avantatges i de cap inconvenient. No sé què pensaran les dones del fet que hagin de ser elles les que han d'anar begudes i els homes tenir el cap clar, però és ben cert que algunes expressions no es poden usar actualment perquè ja estan fora de lloc. També posarem l'ull a "borratxo" en el sentit d'una peça de confiteria abeurada de vi. Automàticament la relacionarem amb la primera expressió que ens va venir al cap quan qualcú presenta un estat d'embriaguesa "gat com una sopa" i la idea de les sopes ben abeurades de brou.

L'OPINIÓ DE L'ESPIRA

Retrobant Jimi Hendrix

Házael González

Complir anys serveix de vegades per adonar-te d'algunes coses. De tot tipus. Per exemple, i sense anar més lluny, de coses que, malgrat un dia varen deixar de ser importants, tornem amb una forma distinta al mateix temps que amb noves vibracions...

M'explico: als meus anys d'adolescència, quan escoltava la música dels meus pares i començava a fer-me un criteri més o menys propi de filies i fòbies, el nom de Jimi Hendrix era dels que representaven la llibertat sobre l'escenari, una guitarra esgarrifosa i colpejant acompanyada per una veu negra..., i sobretot Hendrix era aleshores una cara a una camiseteta, o un pòster enganxat a la paret. Uns anys després, amb allò del criteri una mica més desenvolupat, les melodies van anar agafant força sobre la imatge, passant a primer terme els compassos de *Voodoo Child (Slight Return)*, *Purple*

Haze, *Fire*, *Room Full of Mirrors* o aquella petita meravella anomenada *Little Wing* (molts d'anys després he esbrinat que la meua versió, inclosa a un d'aquells cedés barats que recopilen actuacions més o menys lliures de drets d'autor, pertany al magnífic concert que va fer al Royal Albert Hall de Londres el 1969, i recomano a tothom que l'escolti). I quan van passar més anys encara, i arribà el temps de poder comprar gairebé tots els discos que volia (en edicions que van millorar espectacularment), vaig adquirir coses tan estranyes i tan mítiques com la seva llegendària actuació (completa) a Woodstock... I va ser quan, escoltant-la amb atenció, em vaig adonar que aquell tipus de música ja no em feia el mateix efecte que uns anys enrere. O havia canviat la música, o havia canviat jo...

Per suposat, amb el pas del

**D'on va sortir Jimi Hendrix?
¿D'on es va treure aquelles
meravelles musicals
que feia amb la guitarra?
¿I com va ser capaç de fer tot
el que va fer
en tan poc temps?**

temps ja havia arribat a la conclusió que aquells anys 60' no havien estat tan bonics com em pensava (sense anar més lluny, la pel·lícula *Across the Universe*, que la directora Julie Taymor va filmar el 2007, ens mostra una època preciosa però que tothom sap que no va existir mai, encara que s'hi facin referències ben agudes a gent com, precisament, Jimi Hendrix). Però, vés per on, tot just en aquell moment em va caure a les mans gairebé per casualitat un llibre que feia molt bona pinta: *Room Full of*

Mirrors: Jimi Hendrix, la biografia, signat per Charles R. Cross, i editat per Robinbook a la seva magnífica col·lecció Ma Non Troppo.

Jo no ho sabia, però aquest era el llibre que necessitava per adonar-me de qui era Hendrix en realitat. De fet, l'autor parteix d'una premissa ben vàlida i convincent, que és la de convertir el pòster enganxat a la paret en un home de carn i ossos, començant per preguntes tan lògiques com: d'on va sortir Jimi Hendrix?, qui era en realitat?, ¿d'on es va treure aquelles meravelles musicals que feia amb la guitarra? I tal vegada la més important: ¿com va ser capaç de fer tot el que va fer en tan poc temps? I quasi tres-centes colpidores pàgines després (i fins i tot un interessant epíleg signat per Joan Sardà que ens parla de la visita de Hendrix a Mallorca el 1968), torno a la meua col·lecció de discos per retrobar-me amb Jimi Hendrix, amb

el músic capaç de fer veritables filigranes sòniques amb la guitarra, donant una empenta a la música difícil de calibrar adequadament sense la necessària informació... que és precisament allò que ens dóna Charles R. Cross, revelant les complexes relacions d'un mite i baixant-ho a la terra. La qual cosa, lluny de llevar-li misteri o atractiu, reforça molt més els seus valors musicals, que al cap i a la fi són els que importen.

Així doncs, la sorprenent conclusió és que ara, just després d'haver tornat a llegir per segona vegada aquest magnífic llibre, és quan tinc més ganes d'escoltar discos que feia anys escoltava, o que ara per fi puc escoltar amb tranquil·litat, precisament perquè ara sí sé qui és de veritat Jimi Hendrix, i com és la seva música. Certament, de vegades els anys donen noves perspectives a les coses..., i ja no diquem a les músiques.